

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Міжнародна науково-практична конференція
«Виклики та перспективи сучасної науки: теорія, практика, інновації»**

10-11 квітня 2025 року

Біла Церква
2025

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Варченко О.М. д-р екон. наук

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Славінська О.В., нач. редакційно-видавничого відділу

Відповідальна за випуск – Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Виклики та перспективи сучасної науки: теорія, практика, інновації: матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 10-11 квітня 2025р. Білоцерківський НАУ. 353 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Вітальне слово учасникам конференції:

Шуст О.А. ректор Білоцерківського національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор

Варченко О.М. проректор з наукової та інноваційної діяльності Білоцерківського національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор

Ковальчук І.В., декан соціально-гуманітарного факультету Білоцерківського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент

Бровко Н.І., завідувач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету, д-р юрид. наук, професор

Jozef Zafko Dr.h.c. mult. JUDr., PhD, LL.M, MBA, Honor. Prof. mult. President of European institute of further education (EIDV), Founder of Eastern European Development Agency (EEDA), Podhájska, Slovak republic

Міжнародного Комітету Червоного Хреста або місцевого військового командування.

Військовий конфлікт чи конфлікт, що виник з будь якої іншої причини не може вважатись гуманним навіть у випадку дотримання всіх норм і законів ведення конфліктів, що їх встановила й закріпила у нормативних актах світова спільнота. Так чи інакше сторони будуть проявляти недовіру до дій противника. Це, перш за все, пов'язано з недобросовісним виконанням норм Міжнародного гуманітарного права сторонами конфлікту. Але маємо надію, що людство нарешті зрозуміє всю безвихідь агресії, все безглуздя протистояння та людських жертв.

Список використаних джерел:

1. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева, 12 серпня 1949 р. *Четверта Женевська Конвенція (1949)*. <https://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/geneva-convention-4.htm>
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
3. Женевська Конвенція про покращення долі поранених і хворих в діючих арміях. Женева, 12 серпня 1949 р. *Перша Женевська Конвенція (1949)*. zakon.rada.gov.ua/go/995_151

349.6

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ЕКОЛОГІЧНА ШКОДА» В МІЖНАРОДНОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ ПРАВІ І ЗАКОНОДАВСТВІ

Обіюх Н.М.,

к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

Анотація. У публікації розглянуто поняття «екологічна шкода» та його правове значення. Проаналізовано ознаки екологічної шкоди за забруднення навколишнього середовища в контексті міжнародних угод. Розглянуто основні принципи відповідальності за екологічну шкоду в міжнародному праві.

Ключові слова: довкілля, екологічна шкода, забруднення, Конвенція з морського права, принцип перестороги.

Питання про екологічну шкоду та її застосування є одним із основних для міжнародного права, в тому числі екологічного. Екологічна шкода – це не лише про забруднення повітря, водних об’єктів, земель тощо. Мова йде про різні прояви екологічної шкоди, які можуть мати особливо серйозні наслідки для існування біорізноманіття, а також для життя і здоров’я людини. Забруднення може спричинити серйозну шкоду для навколишнього природного середовища як на рівні національної юрисдикції держав, так і поза її межами.

Особливу загрозу несуть великі аварії, які виникають на промислових об’єктах, що спричиняють небезпечні викиди, пошкодження майна та знищення природних ресурсів і т.д. Визначення екологічної шкоди в міжнародному праві має важливе значення для правильного застосування відповідальності тих суб’єктів, які заподіюють шкоду довкіллю.

На даний час поняття «екологічна шкода» є одним із загальних термінів, які зустрічаються в міжнародних правових актах, починаючи від Стокгольмської декларації 1972 року до «Agenda 2030». Водночас це поняття стає головним для значної частини міжнародних договорів.

Конвенція про морське право (ООН, 1982) визначає: «держава прапора несе міжнародну відповідальність за будь-яку шкоду або збитки, завдані прибережній державі в результаті недотримання будь-яким військовим кораблем або іншим державним судном, яке експлуатується в некомерційних цілях і правил прибережної держави стосовно проходу через територіальне море, або положень цієї Конвенції, або інших норм міжнародного права» (ст. 31) [1].

Слід зазначити, що в цій Конвенції «забруднення» визначається як «привнесення людиною, прямо чи побічно, речовин або енергії в морське

середовище, включаючи естуарії, що призводить чи може призвести до таких згубних наслідків, як заподіяння шкоди живим ресурсам і життю в морі, небезпека для здоров'я людини». Як бачимо, у Конвенції з морського права поняття екологічної шкоди не чітко визначається, але вказує на те, що держави несуть відповідальність за виконання міжнародних зобов'язань щодо захисту морського середовища від забруднення.

Цікавим питанням є визначення екологічної шкоди в рамках Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою (далі – Конвенція про забруднення нафтою, 1969 р.).

Конвенція про забруднення нафтою та Протокол до цієї конвенції (Лондон, 1984 р.) вказують на важливість зв'язку між пошкодженням та відновленням, а також необхідність застосування розумних заходів для покриття витрат на відновлення навколишнього середовища.

Відповідно до цього протоколу «забруднення» означає втрату чи пошкодження, заподіяні за межами судна, через забруднення в результаті витоку або викиду нафти із судна незалежно від того, де може статися такий витік або скидання. При цьому компенсація за погіршення навколишнього середовища, крім прямих збитків, передбачає витрати на відновлювальні заходи, а також витрати на превентивні заходи.

Важливе значення для розвитку поняття «екологічна шкода» має Конвенція Лугано (Рада Європи, 1993). У цій Конвенції названо такі ознаки екологічної шкоди: а) втрата життя чи ушкодження здоров'я; b) втрата або пошкодження майна, окрім майна що знаходиться під контролем оператора; c) втрата або пошкодження через зменшення корисності навколишнього середовища за умови, що компенсація за погіршення довкілля обмежується витратами на заходи з відновлення, які будуть фактично здійснені; d) витрати на запобіжні заходи та будь-які завдані збитки чи витрати на запобіжні заходи [2].

Тобто основна концепція екологічної шкоди у міжнародному праві полягає у визнанні прямих збитків, заподіяних навколишньому середовищу, а

також пошкодження майна чи здоров'я людини. З огляду на основні міжнародні конвенції можна визначити такі особливості екологічної шкоди в міжнародному праві.

По-перше, міжнародне екологічне право базується на принципах обережності та перестороги. У зв'язку з цим пріоритетом цієї галузі права є профілактика шкоди, а не застосування принципу «забруднювач платить». Міжнародне екологічне право прагне визначити найкращі моделі відповідальності за екологічну шкоду та механізму компенсації за таку шкоду.

Екологічне право намагається знайти рішення, в якому екологічна відповідальність може сприяти покращенню забезпечення виконання міжнародних і національних правил щодо відшкодування екологічної шкоди. Якщо підприємства, які забруднюють повітря, будуть сплачувати повністю збитки за забруднення довкілля, це буде мати позитивний ефект для відновлення навколишнього середовища.

По-друге, в реальній ситуації міжнародної екологічної відповідальності усі форми екологічної шкоди конкретно не кваліфікуються. Але можна виділити такі головні ознаки для компенсації екологічної шкоди: 1) необхідно визначити суб'єкта, який заподіяв шкоду; 2) збитки мають бути конкретними та оцінюватись; 3) повинен бути причинно-наслідковий зв'язок між збитком та ідентифікованим забрудненням. В таких випадках може бути застосована екологічна відповідальність.

По-третє, якщо характер міжнародної відповідальності за екологічну шкоду заснований на принципах перестороги та запобігання і якщо міжнародним правом гарантується відшкодування екологічної шкоди, усі держави мають визнавати міжнародне екологічне законодавство з метою компенсації екологічної шкоди в межах їх суверенітету.

Концепція відповідальності за екологічну шкоду в міжнародному праві не є досить чіткою. В ньому визначаються загальні принципи екологічної відповідальності. У зв'язку з цим держави переважно застосовують національне законодавство для регулювання компенсації екологічної шкоди. Але якщо

говорити про транскордонне забруднення повітря чи водних об'єктів, які мають міжнародне значення, тоді повинні застосовуватись механізми компенсації екологічної шкоди, які визначаються в нормах міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Конвенція ООН з морського права: ратифікована Законом України № 728 від 03.06.1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 31. Ст. 254.

2. Convention on Civil Liability for Damage Resulting from Activities Dangerous to the Environment: Council of Europe, June 21, 1993. URL: <https://rm.coe.int/168007c079>

УДК 343.1

ПРОБЛЕМАТИКА МОБІНГУ ,ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ломакіна І. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет,

м. Біла Церква, Україна

Анотація : виявлення окремих проблемних питань правово регламентації щодо захисту працівників від мобінгу в трудових відносинах, висвітлення причин його виникнення, а також окреслення пріоритетних тенденцій і способів, які сприятимуть мінімізації цього явища.

Ключові слова: мобінг, насильство, державна політика, законодавство, судова практика, спір, звільнення, працівник.

Українське трудове законодавство поповнилося новим поняттям "мобінг". Відповідні зміни було внесено Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії мобінгу (травлю)" від 16.11.2022р. №2759-IX (надалі - Закон №2759-IX). Зазначені зміни також були покликані привести норми українського законодавства у відповідність до